

न्यायालयीन प्रकरणे
हाताळण्याबाबत घ्यावयाची दक्षता.

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक. विधी २०१९/प्र.क्र.२३/विधी कक्ष

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक : ३ जूलै, २०१९

प्रस्तावना :-

ग्रामविकास विभागातील काही न्यायालयीन प्रकरणांमध्ये संबंधित अधिकाऱ्यांकडून प्रकरणे हाताळण्यात दिरंगाई व विलंब होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे. तसेच न्यायालयीन प्रकरणी काही वेळा शपथपत्र विहित मुदतीत दाखल न केल्यामुळे व संबंधित विषयाचे अधिकारी न्यायालयाच्या सुनावणीस हजर न राहिल्यामुळे, रिट याचिका क्र. ५३९७/२०१८- अनंत रघुनाथराव गर्जे विरुद्ध महाराष्ट्र शासन या रिट याचिकेमध्ये मा. उच्च न्यायालयाने नाराजी व्यक्त केली आहे. मा. न्यायालयात सुरु असलेल्या महत्वाच्या अपील/रिट प्रकरणामध्ये शासनाच्या वतीने शपथपत्र दाखल करताना ते किमान उप सचिव दर्जाच्या अधिकाऱ्यांनी दाखल करावे, असे विधी व न्याय विभागाचे निर्देश आहेत. तरीही विभागातील काही सहसचिव/उपसचिव, शासनाच्या वतीने शपथपत्र दाखल करण्यास संबंधित कक्ष अधिकाऱ्यास बाध्य करतात, असे निर्देशनास आले आहे . न्यायालयीन याचिकेमध्ये उपस्थित केलेल्या मुददयाच्या अनुषंगाने, मा. न्यायालयात शपथपत्र सादर करणे , मा. न्यायालयाने वेळोवेळी दिलेल्या आदेशाचे काटेकोरपणे पालन करणे इ. बाबत शासनाचे संबंधित कार्यासनातील अधिकारी बऱ्याचवेळा पुरेसे लक्ष देत नसल्याचे निर्देशनास आले आहे. विहित मुदतीत मा. न्यायालयातील अपील/रिट प्रकरणामध्ये परिच्छेदनिहाय अभिप्राय व शपथपत्र दाखल न झाल्यास, संबंधित प्रकरणांत सरकारी वकीलांना शासनाची बाजू व्यवस्थितपणे मांडता येत नाही. त्याचा संबंधित न्यायालयीन प्रकरणांवर विपरित परिणाम होण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. यासाठी वरीष्ठ न्यायालयातील अपील/रिट प्रकरणामध्ये सुसूत्रता राखण्यासाठी खालीलप्रमाणे कार्यवाही करण्याचे आदेश विभागातील अधिकाऱ्यांना देण्यात येत आहेत-

शासन परिपत्रक:-

मा.न्यायालयात सुरु असलेल्या अपील/रिट प्रकरणांमध्ये अवमान याचिकेची प्रकरणे टाळण्यासाठी व अशा प्रकरणामध्ये जबाबदार अधिकाऱ्यांकडून उचित व कालमर्यादित कार्यवाही खालीलप्रमाणे करण्यात यावी -

- १) ग्रामविकास विभागाच्या विरुद्ध मा. सर्वोच्च न्यायालय, मा. उच्च न्यायालय व इतर न्यायालयात अपील/रिट प्रकरण दाखल झाल्यास, शासकीय अभियोक्ता यांच्याकडून विभागाच्या कक्ष अधिकाऱ्याने संपर्क साधून, संबंधीत याचिकेची प्रत विभागाच्या ई-मेल वर किंवा स्पीड पोस्ट वा अन्य मार्गाने तातडीने उपलब्ध करून घ्यावी .

तसेच शासकीय अभियोक्ता यांनी विभागाच्या प्रमुखांना पत्र लिहिताना रिट याचिकेचा विषय, ज्या अधिकाऱ्याविरुद्ध/ कर्मचाऱ्याविरुद्ध प्रकरण असल्यास त्याचे पद व शासकीय अभियोक्तांचा संपर्क क्रमांक पत्रात स्पष्ट नमूद करावे, जेणेकरून शासनाचे अधिकारी त्यांचेशी त्वरीत संपर्क करू शकतील.

- २) सर्व कार्यासन अधिकाऱ्यांनी न्यायालयीन याचिकेतील उपस्थित मुद्दयासंदर्भात शासकीय अभियोक्ता यांचेशी चर्चा करून परिच्छेदनिहाय अभिप्राय तयार करून, सहसचिव/उपसचिव यांच्या मान्यतेनंतर विभागाच्या विधि अधिकाऱ्याकडे तपासणीसाठी सादर करावेत. त्यानंतर विधि अधिकाऱ्यांनी परिच्छेदनिहाय अभिप्राय तपासून व आवश्यकतेनुसार सुधारित करून मा. प्रधान सचिव, ग्रामविकास विभाग यांच्या मान्यतेसाठी सादर करावे.

परिच्छेदनिहाय अभिप्रायाच्या मसुदयास मान्यता प्राप्त झाल्यानंतर ते शासकीय अभियोक्ता कार्यालयास विनाविलंब उपलब्ध करून देणे व शासकीय अभियोक्ता यांचेकडून शपथपत्राचा मसुदा तयार करून आवश्यकतेनुसार विभागप्रमुखाची मान्यता प्राप्त करण्याची कार्यवाही कार्यासन अधिकारी यांनी करावी.

- ३) शपथपत्राच्या मसुदयास मान्यता प्राप्त झाल्यानंतर सदर शपथपत्र विभागातील सहसचिव/उपसचिव/ प्राधिकृत अधिकारी यांचे साक्षांकन करून मा. न्यायालयास दाखल

करण्याची जबाबदारी संबंधित अधिकाऱ्यांची राहिल.

- ४) मा. उच्च न्यायालयात शपथपत्र सादर करण्यात आल्यानंतर, सदर प्रकरणासंदर्भातील मा. न्यायालयात वेळोवेळी होणाऱ्या सुनावणीस संबंधित जबाबदार अधिकारी यांनी व्यक्तीशः उपस्थित रहावे. सदर सुनावणी दरम्यान मा. न्यायालयाने पुरक माहिती/कागदपत्रे/पुरावे सादर करण्याचे आदेश दिल्यास त्याबाबीची पूर्तता विनाविलंब करण्यात यावी. शासकीय अभियोक्ता यांनी काही आवश्यक माहितीची विचारणा केल्यास, त्यांना पुरक माहिती वेळोवेळी पुरविण्यात यावी. ज्यायोगे शासकीय अभियोक्ता यांना शासनाची बाजू मा. न्यायालयात सक्षमपणे/खंबीरपणे मांडणे शक्य होईल.
- ५) ग्रामविकास विभागाने प्रायोगिक तत्वावर घेतलेल्या Manage My LawSuits मध्ये न्यायालयीन प्रकरणाची माहिती अद्ययावत करण्याची जबाबदारी कार्यासन अधिकारी यांची राहिल.
- ६) संबंधित अधिकाऱ्याने न्यायालयीन प्रकरणात शासनाच्या विरोधात निकाल लागला असेल तर, त्याबाबत शासनास आवश्यक त्या कागदपत्रांसह तात्काळ अवगत करावे व अशा न्यायनिर्णयाविरुद्ध अपील, पुर्नविलोकन याचिका किंवा विशेष अनुमती याचिका दाखल करण्याची कार्यवाहीबाबत, विहित कालमर्यादेत शासकीय अभियोक्ता यांचे अभिप्राय घेवून विधि व न्याय विभागास अपील, पुर्नविलोकन याचिका किंवा विशेष अनुमती याचिका दाखल करण्यास परवानगी मिळण्याबाबत प्रकरण दाखल करावे. विधि व न्याय विभागाच्या अभिप्रायानंतर वरीष्ठ न्यायालयात अपील, पुर्नविलोकन याचिका किंवा विशेष अनुमती याचिका दाखल करण्याची कार्यवाही तात्काळ करण्यात यावी.
- ७) ग्रामविकास विभागातील प्रलंबित न्यायालयीन प्रकरणाबाबत प्रधान सचिवांमार्फत त्यांच्या कार्यालयीन साप्ताहिक बैठकीमध्ये आढावा घेण्यात येणार आहे. त्यानुषंगाने न्यायालयीन प्रकरणाची सदयःस्थिती वेळोवेळी अद्ययावत करण्यात यावी .

उपरोक्त सर्व सूचनांचे तंतोतंत पालन होईल, याबाबतचे पर्यवेक्षण करण्याची जबाबदारी सहसचिव/उपसचिव/अवर सचिव यांची राहिल. एखाद्या न्यायालयीन प्रकरणी विलंब/दिरंगाई

झाल्याचे निदर्शनास आल्यास संबंधीतांवर जबाबदारी निश्चित करुन त्यांचे विरुध्द शिस्तभंगाची कार्यवाही करण्याची किंवा तशा कार्यवाहीचा प्रस्ताव विभागाच्या आस्थापनेस सादर करावा.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०१९०७०३१४३९१६२८२० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(असीम गुप्ता)

प्रधान सचिव, ग्रामविकास विभाग

प्रत,

- १) मा.राज्यपाल महोदय यांचे सचिव, मलबार हिल, मुंबई.
- २) मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव
- ३) मा.मंत्री/मा.राज्यमंत्री ग्रामविकास, महाराष्ट्र राज्य यांचे खाजगी सचिव
- ४) मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/विधानपरिषद महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- ५) सर्व सन्माननीय विधानसभा सदस्य/विधानपरिषद सदस्य, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- ६) मा. मुख्य सचिव यांचे उपसचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ७) सर्व अपरमुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग
- ८) सर्व विभागीय आयुक्त
- ९) आयुक्त, कौशल्य विकास, कोकण भवन, नवी मुंबई.
- १०) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
- ११) उपायुक्त (आस्थापना) विभागीय आयुक्त कार्यालये (सर्व विभाग)

- १२) डरहरतर व कनसंडरुक संडररलनरलय डररनर डुरसरधुदरसरठी अगुरेषरत.
- १३) सरुव कररररसने, गुररडवरकसर वरडरग,
- १ॡ) नरवड नसुतर करररर कुर.आसुथर-१ॡ, गुररडवरकसर वरडरग, डुंडरई-३२